

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΙΚΡΗ ΑΝΤΑΝΤ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Στις 29 Νοεμβρίου έγινε στην αίθουσα της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρίας η ανακοίνωση για το έργο του Συνεδρίου της Μ. Α. Γ. Μίλησαν η κ. 'Ελένη Νεγροπόντη για το φεμινιστικό μέρος του προγράμματος και η κ. Άννα Θεοδωροπούλου για το ειρηνευτικό και πολιτικό. Την ανακοίνωση αυτή παρακολούθησε πυκνότατο άκροατήριο με μεγάλο ενδιαφέρον. Από τους επίσημους κύκλους ήρθαν οι πρεσβευτάι Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας και Βουλγαρίας, άνωτεροι υπάλληλοι του 'Υπουργείου των 'Εξωτερικών και άλλων 'Υπουργείων και πολλοί πληρεξούσιοι της 'Εθνοσυνελεύσεως.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ Κας ΕΛΕΝΗΣ ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ

Στην περσινή μας ανακοίνωση για τη Μ. Α. Γ. είχαμε αναφέρει πώς μερικές γυναίκες οργανώσεις της Κεντρικής κι 'Ανατολικής Ευρώπης αποφάσισαν να ένωθούν για να παλέψουν όλες μαζί για τα κοινά, ανθρωπιστικά τους ιδανικά. "Όσες γυναίκες ρίχτηκαν στον άγωνα, στο βαρύ άγωνα ενάντια στη μακροχρόνια αργοληψία, έχουν βαθιά συναίσθηση πώς το άτομο μόνο του δεν αποτελεί δύναμη, πώς είναι απαραίτητη η οργάνωση, ο συντονισμός όλων των προσπαθειών. "Όχι το άτομο, αλλά μόνο η ομάδα, μπορεί να εκτελέσει ένα έργο, το εκπολιτιστικό έργο που όλες επιθυμούμε να δημιουργήσουμε, και που αυτό θα έπιβάλλει και σόσους αντιδρούν ακόμα, και σόσους με άμφιβολο πνεύμα μας ειρωνεύονται, μιά μέρα να μας σεβαστούν. "Όπως συχνά κι όλες το τονίσαμε, τα δικαιώματά μας δεν τα ζητούμε μόνο για τον έαυτό μας, τα ζητούμε γιατί έχουμε την πεποίθηση πώς η ενεργητική συμμετοχή μας στη ζωή της κοινωνίας μπορεί πολύ να την όφελήσει. "Η βελτίωση των όρων της ζωής για όλους τους άδικημένους, για όλους όσους ίσαμε σήμερα πίεσε ο νόμος του ίσχυρότερου, είναι στις γενικότερες γραμμές του το κοινό, ανθρωπιστικό ιδανικό, που γύρω του πλέκονται οι διάφορες φεμινιστικές οργανώσεις σε κάθε τόπο. Αυτές τις οργανώσεις θέλησε να εύρύνει ακόμα η Μ. Α. Γ. δημιουργώντας ένα συνασπισμό όλων των γυναικών που οι χώρες τους γειτονεύουν, άδιανοστο αν τις χωρίζουν σύνορα.

Πέρσι η Μ. Α. Γ. είχε μόλις ιδρυθεί' όσο κι αν οι βάσεις της είχαν γερά στερεωθεί σ' ένα Συνέδριο, έπειτα από μακριά και μελετημένη συζήτηση του κάθε άρθρου του καταστατικού, ήταν ακόμα περισσότερο ένα σχέδιο, μιά έλπιδα, παρά μιά πραγματικότητα. "Ο χρόνος, ο μεγάλος κριτής, έπρεπε να αποφασίσει αν ο συνασπισμός αυτός είχε μέσα του τα ζωτικά στοιχεία που θα του εξασφάλιζαν μιά διάρκεια. Κι ο χρόνος άρχισε να αποφασίζει. Φέτος συγκεντρωθήκαμε πάλι στο Βελιγράδι με τον ίδιο ένθουσιασμό, με την ίδια πίστη, όπως πέρσι στο Βουκουρέστι, και το σημαντικότερο: καθορίσαμε όχι πιά μόνο τις κατευθύνσεις μας, αλλά κατορθώσαμε αναθεωρώντας όλες οι αντιπροσωπεΐες μαζί μερικά προβλήματα, να τους δόσουμε την καλύτερη, όπως πιστεύουμε, για την ώρα τουλάχιστο, δυνατή τους λύση. Φυσικά για να κατορθώσουμε να ποικυσταλλώσουμε αυτές τις λύσεις ήταν ανάγκη ο κύκλος των εργασιών μας να περιοριστεί πολύ' το πρόγραμμά μας, εύρύτατο, αφού ζητεί να σχοληθούμε με τη θεραπεία όλων σχεδόν των πληγών της σημερινής ανθρωπότητας, δεν ήταν δυνατό να συζητηθεί όλόκληρο λεπτομερικά στις λίγες μέρες που διαρκεί ένα συνέδριο. Θεωρήθηκε πολύ προτιμότερο αντί να επαναλάβουμε μόνο γενικότητες, να μελετήσουμε ειδικά και βαθιά ώρισμένα ζητήματα, όσα κρίθηκαν πώς πιο άμεσα κι έπιταχτικά

έπρεπε να μās ενδιαφέρουν. "Η κάθε αντιπροσωπεΐα ανάπτυξε τη θέση του ζητήματος αυτού στον τόπο της, ποιά λύση του προτείνει, και το Συνέδριο αφού εξάντλησε τη συζήτηση κατέληξε σε κάποιες θετικές αποφάσεις, στις λύσεις που σάς άναφερα πριν, και που θέλουμε σήμερα να σās ανακοινώσουμε.

Τα ζητήματα που κύρια μās άπασχόλησαν είναι το τραγικό πρόβλημα του νόθου παιδιού και το πρόβλημα των ειρηνικών σχέσεων άναμεσαξυ των λαών. Στο καθαρό ζήτημα του φεμινισμού έπιτιδή άποτελεί μόνο μέρος του όλου μας άγώνα δεν άφιερώθηκαν παρά δύο συνεδριάσεις: η πρώτη, η έναρκτήρια, όπου η κάθε αντιπροσωπεΐα διάβασε την πολύ διαφωτιστική της έκθεση για τη θέση του φεμινισμού στον τόπο της, και η τρίτη όπου συζητήθηκαν τα μέσα της προπαγάντας των φεμινιστικών ιδεών. Δέ σās κρύβω πώς στην πρώτη συνεδρίαση άναγκασμένη να διαβάσω τη δική μας έκθεση άμέσως μετά τις εκθέσεις των χειραφετημένων γυναικών της Τσεχοσλοβακίας και Πολωνίας, όπου οι άνισότητες για τις όποιες παραπονούνται ακόμα και που τις θεωρούν σημαντικές, είναι για μās, που μās πιέζει τόσο άδικία, έντελώς έπουσιώδεις, σχεδόν άνυπαρχτες, δέ σās κρύβω πώς ήταν έξαιρετικά όδυνηρό το φανέρωμα της όπισθοδρομικότητας της ελληνικής κοινωνίας. "Η άντικειμενική άλήθεια όμως έπρεπε να ειπωθεί, και την είπα. Άκούστηκε η παρατήρηση της αντιπροσώπου της Πολωνίας: "Αμα μάθαμε με χαρά πώς έγινε δημοκρατία στην 'Ελλάδα είχαμε την πεποίθηση πώς θα χαιρετούσαμε φέτος την ελληνική αντιπροσωπεΐα σε χειραφετημένες γυναίκες. "Όλες οι μεταπολεμικές δημοκρατίες της Ευρώπης χειραφέτησαν άμέσως τη γυναίκα, γιατί το άπαιτεί η ίδια η έννοια της Δημοκρατίας που σημαίνει ίσότητα όλων των πολιτών, άντρών και γυναικών. Γιατί να ύστερησει μόνη η 'Ελλάδα; Άληθινά άπορούμε». Δέ θέλω να σχολιάσω περισσότερο την παρατήρηση αυτή.

'Επίσηςθά μου έπιτρέψετε να μη σās αναφέρω όλες τις αποφάσεις της συνεδρίασης για την προπαγάντα. "Ομολογείτε πώς θά ήταν ύπερβολική ειλικρίνεια να σās είδοποιήσουμε άπο πριν για τα μέσα που θά μεταχειριστούμε για να σās παρασύρουμε στην άποψή μας. Μιά μόνη όμόφωνη άπόφαση θέλω να σās ανακοινώσω. Κρίθηκε πώς θά είναι πολύ σκόπιμη η άνταλλαγή άρθρων, διηγημάτων και θεατρικών έργων με φεμινιστική ύπόθεση. "Η Τέχνη, άμα η θέση δέ διακρίνεται, αλλά μόνο υποβάλλεται καλλιτεχνικά, η Τέχνη άκριβώς γιατί ενεργεί έμμεσα είναι το άσφαλέστερο μέσο για τη διάδοση νέων ιδεών. Άπεφασίσαμε να γίνει προσπάθεια ώστε να διοργανωθούν σόλες τις χώρες φεμινιστικές θεατρικές παραστάσεις' τάζοθρα και τα διηγήματα θά δημοσιεύονται στα φεμινιστικά περιοδικά. "Ετσι και τα περιοδικά μας θά έμφανίζονται στο μέλλον πιο πλούσια, πιο ποικίλλα, αφού θά παρουσιάζουν και ξένη συνεργασία, και σύγχρονα θά διαδίδουν την ξένη τέχνη, την ξένη σκέψη, θά δείχνουν πόσο παγκόσμια είναι η φεμινιστική κίνηση, και θά βοηθήσουν και πολύ στη γνωριμία του ένός λαού άπο τον άλλο που είναι η βάση της αγάπης και της ειρήνης άναμεσαξυ των λαών.

Το άκλόνητο θεμέλιωμα αυτής της αγάπης και της ειρήνης είναι, όπως βέβαια το έξερετε, ένας άπο τους κύριους, αν όχι ο κυριότερος σκοπός της Μ.Α.Γ. Μά για το θέμα αυτό, καθώς και για τη βιοτεχνική έκθεση που διοργανώθηκε κι αυτή με τον ίδιο σκοπό, της γνωριμίας των λαών μας άναμε-

ταξύ τους, κι ίσως και γι' αυτό την κοινή εξέγερση τόπων ξεπρωγή: για τα προϊόντα μας, θα σ'αξ μιλήσει η Κα Θεοδωροπούλου.

Εγώ θα σ'αξ μιλήσω μόνον ακόμα για τις αποφάσεις μας άπάνω στο ειδικό κοινωνικό πρόβλημα που έμβραδύναμε στις κάθε του λεπτομέρειες, άπάνω στο επιταχτικό πρόβλημα των νόθων παιδιών. Είναι τόσο τεράστια ή άδικία να γεννιούνται παιδιά μέσα στίγμα που γι' αυτό δεν ευθύνονται και που θα τα πιέζει σκληρά τους τη ζωή, ώστε είναι άδύνατο όποιος μιά φορά την άντιληφθεί να μη την παραδεχτεί, να μη τη συναισθανθεί βαθύτατα, να μην ελπιναστατήσει ενάντια της. Οι γυναίκες, ιδιαιτέρως που έπειδη ύποφέρανε πολύ συμπαθών άμέσως κι έντατικά τον κάθε πόνο, οι γυναίκες που είναι πάντα πολύ πιο κοντά άπό τον άντρα στην ψυχή των παιδιών, μόλις ρίχτηκαν στον άνθρωπιστικό τους άγώνα συγκινήθηκαν άπό τον άπάνθρωπο φραγμό που βάζονταν στην άνάπτυξη τόσων παιδιών, και διακήρυξαν πώς πρώτο τους μέλημα θα είναι ή χειραφέτηση του κάθε παιδιού. Και σ'όσες χώρες; οι γυναίκες άποχτήσανε τα πολιτικά τους δικαιώματα, όπως φάνηκε καθαρά κι άπό τις εκθέσεις των αντιπροσωπειών της Τσεχοσλοβακίας και Πολωνίας, κατορθώσαν κι όσες πολλά για την τέλεια έξίσωση των νόθων παιδιών με τα νόμιμα. Λεπτομερειακές διατάξεις του νόμου άδικούν μόνο ακόμα τα νόθα, λεπτομερειακές διατάξεις που ύπάρχει κάθε έλπίδα χάρις στις γυναίκες ένεργειες κι αυτές πολύ γλήγορα να λείψουν. Άποφασίστηκε πώς; οι γυναίκες της Γιουγκοσλαβίας, Ρουμανίας, Ελλάδας πρέπει και κείνες να φροντίσουν πρώτα άπ' όλα να διαφωτίσουν την κοινή γνώμη, να την άπολυτρώσουν άπό την έπιρροή των αιώνια κοντόφθαλμων που έξακολουθούν να έπιμένουν στη σκληρή καταδική τόσων άθώων παιδιών με την πρόταση πώς ή άπονομή και σαυτά των δικαιωμάτων τους στη ζωή ριψοκινδυνεύει να διασαλέψει τα θεμέλια της οικογένειας. Είναι ανάγκη ή κοινή γνώμη να νιώσει πια πώς άκριβώς ένας θεσμός δε μπορεί να είναι σεβαστός άν επιβάλλει θυσίες άνθρωπων, πώς άλλωστε δεν έγκλείνεται καμιά άπειλή για την οικογένεια στην άναγνώριση ενός γεγονότος, του γεγονότος πώς ύπάρχουν κι έξω άπό την οικογένεια παιδιά που πρέπει να ριχτούν στην πάλη της ζωής, όμοια ώπλισμένα όπω: και τα νόμιμα άδέρφια τους. Πρέπει και στην Ελλάδα, όπως σε κάθε πολιτισμένη χώρα, οι νόμοι να έπιτρέψουν την άναζήτηση της πατρότητας, να παύσουν να ύποστηρίζουν τον άντρα που δεν άναλαμβάνει την ευθύνη του ό,τι συνήθισε να θεωρεί μια διαβητική άπόλαυση, χωρίς συνείδηση των καθήκόντων που μπορεί να του δημιουργήσει. Το έξώγαμο παιδί θα στερείται βέβια πάντα της στροφής; που ύπάρχει στο σπίτι όπου κατοικούν ένας πατέρας και μιά μητέρα άγαπημένοι, μιά τουλάχιστο δε θα γνωρίζει καμιά άλλη στέρηση. Ο πατέρας; θα ύποχρεώνεται όπως και ή μητέρα να έξασφαλίζουν οικονομικά το μέλλον του κάθε τους παιδιού. Τα δικαιώματα διατροφής και κληρονομίας των νόθων θα είναι όμοια με τα δικαιώματα των νόμιμων παιδιών. Σ'όσες χώρες κατορθώσαν οι γυναίκες να ψηφιστούν αυτοί οι νόμοι, οι παιδοχρονίες άπό μητέρες, που ή κοινωνία καταδικάζει ό; τέρατα μιά που είναι το πιο συχνά μόνο θύματα της κοινωνίας, άπό μητέρες άπελπισμένες πώς θα μπορούσαν ποτέ μόνες, άβροήθιτες, να θρέψουν το παιδί τους; οι παιδοχρονίες έλαττώθηκαν σημαντικά. (Οι στατιστικές της Πολωνίας και Τσεχοσλοβακίας είταν άπάνω σαυτό το σημείο άληθινά διαφωτιστικότερες. Επίσης σε κανένα ληξιαρχικό βιβλίο δε θα άναγράφεται με κανένα διακριτικό όρο το έξώγαμο παιδί. Οι προσδευμένες γυναίκες της Πολωνίας ζήτησαν μόνο άν το παιδί αυτό ζει με τη μητέρα

του, να μη φέρνει τ'όνομα του πατέρα που ούσιαστικά, κι άξ το διατρέφει, το έχει έγκαταλείψει, που είναι άνάξιος να είναι πατέρας, αλλά να φέρνει το όνομα της μητέρας. Θεωρήθηκε πώς ή πρόταση αυτή, άν και θεωρητικά δίκαιη, ξεχωρίζει και πάλι το νόθο παιδί, και πώς δε θα είταν σωστό να εφαρμοστεί σ'όσες χώρες ή κοινή συνείδηση δεν έχει ακόμα τέλεια διαφωτιστεί, δεν έχει έντελώς παραδεχτεί πώς καμιά μομφή δεν έπιβαρύνει το έξώγαμο παιδί. Οι μη χειραφετημένες γυναίκες, για τις χώρες τους τουλάχιστο, και για τηνώρα, δεν παραδέχθηκαν την πρόταση αυτή.

Πολύ συζητήθηκε ακόμα μιά πρόταση της αντιπροσώπου της Τσεχοσλοβακίας να ιδρυθεί σε κάθε χώρα ένα ταμείο που θάναλαμβάνει αυτό τα έξοδα της δίλης ενάντια στον πατέρα που δεν όμολογεί την πατρότητα του, που θα πληρώνει αυτό άμέσως στο παιδί, μόλις γεννηθεί, τη διατροφή του, που θα δίνει έπισης και στη μητέρα μιά άποζημίωση για όσον καιρό πριν και μετά τον τοκετό δε μπορεί να εργαστεί, και που θα εισπράττει ύστερα αυτό άπό τον πατέρα το ποσό που πρέπει να πληρώνει στο παιδί του, ένα ποσό άναλογο με την περιουσία του πατέρα. Η έπιχορήγηση όμως τότε όλων των νόθων παιδιών θα είναι άναγκαστικά ή ίδια. Το ταμείο αυτό έξασφαλίζει τη γρήγορη και ταχτική συντήρηση των παιδιών και μπορεί να θεωρηθεί και ή άπαρχή της έξίσωσης όλων των παιδιών στη άρχή του βίου τους. Η πλειοψηφία δέχθηκε την πρόταση αυτή.

Στις τελευταίες συνεδριάσεις του Συνεδρίου καθορίστηκε το πρόγραμμα του έρχόμενου Συνεδρίου που όμόφωνα άποφασίστηκε να γίνει του χρόνου τον Όκτώβρη στην Αθήνα. Τα κύρια προβλήματα που θα μιά άπασχολήσουν του χρόνου είναι: Η γυναίκα ύπάλληλος, ή νομολογία του γάμου, και το πολιτικό ζήτημα των μειονότιων.

Πριν χωριστούμε δώσαμε την όριστική τους έκφραση στις άποφάσεις μας (*).

Η κάθε αντιπροσωπεία άνάλαβε την ύποχρέωση να φροντίσει ένεργητικά στον τόπο της; οι άποφάσεις αυτές να μη μείνουν θεωρητικές εύχες, αλλά να πραγματοποιηθούν το γρηγορότερο. Βέβαια οι χειραφετημένες γυναίκες της Τσεχοσλοβακίας και Πολωνίας, που όχι μόνο ψηφίζουν αλλά και κατέχουν τη θέση τους στα κοινοβούλια και στα δημοτικά συμβούλια της χώρας τους, διαθέτουν για την έπιτυχία των ιδεών μας πολλά περισσότερα μέσα άπό μιάς. Άλλωστε, όπως προσπάθησα να το έξιγήσω, ή έπιτυχία αυτή είναι κι όσες γεγονός γι' αυτές, οι άποφάσεις μας δεν άποτελούν γι' αυτές παρά ένα ελάχιστο βήμα προόδου πέρα άπό,τι έχουν πια κατορθώσει. Θα ήθελα μάλιστα να άναγοσθώτε έδω το πνεύμα θαυμάσιας άλληλεγγύης των χειραφετημένων γυναικών που χαρίζουν σε μιά συνεργασία, που δε μπορεί σχεδόν τίποτε να τους προσφέρει, όλη τους την πείρα κι όλο τους τον ένθουσιασμό, μόνο και μόνο για να μιάς βοηθήσουν εμάς; στον άγώνα μας. Όσο όμως κι άν είναι μειονεκτική ή θέση μας έδω στην Ελλάδα, έλπίζουμε πώς ή έλληνική κοινή γνώμη που αυθόρμητα δεν έπληξε ποτέ τυραννική, που ξέρει— άρχει να φωτιστεί—νάγαπιά και να σέβεται την έλευθερία, άμα άντιληφτεί το βαθύ άνθρωπιστικό πνεύμα που διαπνέει τα αιτήματά μας, θα συγκινήσει, θα θελήσει να τα ύποστηρίξει. Την έλπίδα μας αυτή την ένιασχύει ή κοσμοσυρροή που παρατηρούμε σήμερα, καθώς και στις άλλες συγκεντρώσεις μας τελευταία και που δείχνει πώς τουλάχιστο το ενδιαφέρον για τον άγώνα μας άρχισε πια να ξυπνά. Και μιά που ή προσοχή ξυπνήσει μοιραία ύστερα θα παρασυρθεί άπό το δίκιο.

Την έλπίδα μας την ένιασχύει ακόμα και ή στάση

(*) Οι άποφάσεις αυτές δημοσιεύονται σ'άλλη στήλη του φύλλου αυτού.

τῆς συμπάθειας ἀπέναντι τοῦ γυναίκιου ἀγώνα τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅλου τοῦ προοδευτικοῦ δημιουργικοῦ τύπου. Ἄν μιὰ μερίδα τοῦ τύπου, ἐκείνη ποὺ στάθηκε πάντα ἀντίθετη σὲ κάθε συγχρονισμένη κίνηση, σὲ κάθε προσπάθεια ἀντικατάστασης τῶν νεκρωμένων πιά, κούφια ῥητορικῶν ἀξιών μὲ νέες, ζωτικῆς, οὐσιαστικῆς ἀξίας, ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς χτυπά, ἢ μᾶλλον νὰ μᾶς εἰρωνεύεται μὲ ἀμφίβολο, τὸ ἐταναλαμβίνω, πνεῦμα, — μήπως γιὰτὶ δὲ μᾶς θεωρεῖ ἄξιε; γιὰ σοβαρὴ συζήτηση, ἢ μήπως γιὰτὶ, ὅσο κι ἂν γυρεύει, δὲ βρίσκει στὸ φεμινισμὸ κανένα τρωτὸ σημεῖο γιὰ κατάκριση κι ἔτσι κρύβει σὲ δῆθεν πνεῦμα τὴν κουφότητα τῆς ἐπίθεσης; — ἢ στάση τῆς συντηρητικῆς, ὀπισθοδρομικῆς αὐτῆς μερίδας τοῦ τύπου, ὅσο καὶ ἢ στάση τοῦ προοδευτικοῦ τύπου, μόνο μᾶς τιμᾷ. Τὴν ἐλπίδα μας ἐνισχύει ἀκόμα καὶ ἡ ὑποστήριξη ποὺ βρῆκε ὁ ἀγώνας μας ἀπ ὅλες τὶς ἴσαμε σήμερα δημοκρατικῆς κυβερνήσεις; μιὰ ὑποστήριξη βέβαια ἀκόμα μόνο ἐντελῶς θεωρητικῆ, ποὺ ἀπὸ πολὺ ὑπερβολικὴ μάλιστα ὑποχωρητικότητα στὴ γνώμη τῶν ὀπισθοδρομικῶν δὲν τόλμησε ἀκόμα καμιά Κυβέρνηση καθόλου οὐσιαστικὰ νὰ τὴν ἐκδηλώσει, μὰ ποὺ πάντα κατὶ ὑπόσχεται.

Τὸ Συνέδριο τοῦ χρόνου θὰ γίνῃ στὴν Ἀθήνα. Ὅλες οἱ ἀντιπροσωπεῖες μᾶς ἔδειξαν φανερά τὴ χαρὰ τους πὼς θὰ ἔρθουν στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ φημισμένη χώρα τῆς ὁμορφῆς, ἡ πολυνοσταλημένη. Ὅμως ἔρχονται καὶ μὲ πολλὰς ἐλπίδες στὴ Νεοελληνικὴ Δημοκρατία. Θυμηθεῖτε τὴ φράση τῆς Πολωνίδας ποὺ σᾶς ἀνάφερα πρὶν. Θὰ θέλαμε νὰ μὴ ξανακουστῆ. Θὰ θέλαμε στοὺς χαιρετισμοὺς ποὺ θάπευθύνουν σὺς Ἑλληνίδες γυναῖκες οἱ ξένες ἀντιπροσωπεῖες νὰ μὴ βρίσκονται ἀναγκασμένες νὰ ὑμνοῦν ἀδιάκόπα τὸ μεγαλόπρεπο παρεθὸν μας, ὅπως τὸ ἔκαναν φέτος, βέβαια χωρὶς συνείδηση τοῦ πόσο ἡ ἀδιώκτη αὐτὴ ἀνάμνηση πρέπει νὰ μᾶς πληγώνει, γιὰτὶ φανερὰ ἀποδείχνει πὼς δὲ δημιουργήσαμε ἀκόμα ἓνα Σήμερα θὰ θέλαμε νὰ μὴν προσφέρομε μόνο, ὅπως βέβαια θὰ τὸ κάνομε, μιὰ φιλοξενία ὁμοια θερμοῦ, ὁμοια ἐγκάρδια, ὅπως εἶταν ἡ φιλοξενία πέρσι στὸ Βουκουρέστι καὶ φέτος στὸ Βελιγράδι, θὰ θέλαμε στὴ Νεοελληνικὴ Δημοκρατία οἱ Ἑλληνίδες γυναῖκες νὰ δεχοῦν τὶς ἀντιπροσωπεῖες σὰ γυναῖκες ἰσότιμες μὲ τὶς ἄλλες γυναῖκες τῶν νεότερων Δημοκρατιῶν. Θὰ θέλαμε νὰ μὴ μᾶς πιέζει μόνες ἑμᾶς ἡ μομφὴ ποὺ κρύβεται στὴ μὴ ἀναγνώρισή μας ἀπὸ τὴ Δημοκρατικὴ Πολιτεία καὶ ποὺ δὲν πιστεύω νὰ τὴν ἀξίζουμε. Ἐχουν κάποιο ἔργο νὰ ἐπιδείξουν οἱ Ἑλληνίδες γυναῖκες. Θὰ θέλαμε ἢ Ἑλλάδα νὰ μὴν εἶναι τὸ τελευταῖο ἔθνος ποὺ θάκολουθῆσει τὴ μοιραία πρόοδο.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ Κας ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Παράλληλα μὲ τὸ φεμινιστικὸ τῆς πρόγραμμα, ἢ Μ. Α. Γ. ἔχει καὶ πρόγραμμα εἰρηνευτικόν. Ἴσως νάναί καὶ τὸ σπουδαιότερο. Δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα νὰ δώσουν ἀναμεταξύ τους τὰ χέρια οἱ γυναῖκες τῶν βαλκανικῶν χωρῶν γιὰ νὰ ἐργαστοῦν μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐμποδίσουν μιὰ πυρκαϊά, ποὺ ἂν ποτὲ ξανανάψει, εἶναι κίνδυνος νὰ ξαπλωθεῖ ὅλο τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐξοντώσει ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Τὸ ἐνστικτὸ τῆς γυναῖκα θέλει τὴν εἰρήνην. Ἀπεχθάνεται τὸν πόλεμον, τὴν αἱματοχυσίαν, ἀποτροπιάζει τὴ βαρβαρότητα τῆς ἀνθρωποσφαγῆς. Αὐτὸ εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο. Ὅσο κι ἂν πρόσφερε καὶ αὐτὴ σὺς κρίσιμες στιγμῆς τοῦ ἔθνους τῆς κάθε θυσίας, ὅσο κι ἂν ἐνθουσιαστήκε μὲ τὴν ἰδέαν τῆς νίκης καὶ τοῦ θριάμβου, ὅμως ὅλα αὐτὰ τῆς ἦταν αἰσθήματα δευτερογενῆ, ἀποτελέσματα σκέψης, διδασκαλίας καὶ προπαγάντας, ἀντίληψη καθήκοντος. Ὁ ἄντρας μεθὰ πολλὰς φορῆς μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ πολέμου. Τὸ αἰσθημα τῆς κυριαρχίας, ἀταβικὴ κληρονομιά ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ, γιὰ νὰ ζήσει μιὰ

φυλὴ ἔπρεπε νὰρπάξει ἀπὸ τὴν ἄλλη, τοῦ μένει ἀκόμα βαθιὰ κρυμμένο στὸ ὑποσυνείδητο, περιμένοντας νὰ βρεθῆ ἡ στιγμή γιὰ νὰ ἔσπλησει. Στὴ γυναῖκα, ποὺ ὡς τώρα ἡ στέρηση τοῦ ἀνδρός, τοῦ παιδιοῦ, τοῦ ἀδερφοῦ, σήμαινε πολλὰς φορῆς στέρηση καὶ τοῦ ψωμιοῦ, καὶ εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντα τὸ ξερρίζωμα τῆς καρδιᾶς τῆς, εἶναι φυσικὸ νὰ τῆς προξενεῖ φρίκη ὁ πόλεμος. Γι' αὐτὸ μπορούμε σήμερα νὰ ποῦμε πὼς ὅλος ὁ γυναίκιος πληθυσμὸς τῆς γῆς κινεῖται ἀπὸ ἓνα σκοπὸ, ἀποβλέπει ἅπαντα: τὴν κατάργησιν τοῦ πολέμου. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ πολιτικὰς ἀποχωρήσεις καὶ ἀπὸ κοινωνικὰς τάξεις, προσπαθοῦν ὅλες οἱ γυναῖκες, συντηρητικῆς ἢ ριζοσπαστικῆς, ἀσιεῖς ἢ ἐργάτριες, νὰ ἐνώσουν τὶς δυνάμεις τους γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὸ τὸν ὑπερτίτο πόθον τους. Κι ὁ πόθος αὐτὸς εἶναι βαθύτερος ἀπὸ κάθε ἄλλο, καὶ ὁ ἀγώνας; τους ἐντατικώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλον, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐξίσωση μὲ τὸν ἄντρα. Γιατὶ καὶ τὴν πολιτικὴ αὐτὴ χειραφέτηση τὴ λογαριάζουν ὡς ἓνα μέσον γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὸ τὸ ὄρατον οὐνερό τους, τὴν παγκόσμιαν εἰρήνην.

Ἡ φρεϊνὴ χρονιά ἦταν ἡ γονιμότερη ἀπὸ κάθε ἄλλη σὲ κίνηση εἰρηνευτικῆ. Τὸ Μάη ἔγιναν τὸν ἴδιον καιρὸ δύο μεγάλα διεθνή γυναικία συνέδρια, τὸ ἓνα στὸ Λονδίνο, ὁργανωμένο ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον τῶν γυναικῶν, μὲ τὴ σύμπραξιν ἑπτὰ ἄλλων διεθνῶν γυναικῶν ὁργανώσεων, καὶ τὸ ἄλλο στὸ Οὐάσιγκτων, ὁργανωμένο ἀπὸ τὴ Διεθνή Ἐνωσιν τῶν γυναικῶν γιὰ τὴν Εἰρήνην καὶ τὴν Ἐλευθερίαν. Καὶ τὰ δύο συγκέντρωσαν ἄπειρον κόσμον, δημιούργησαν τεράστια κίνηση. Στὰ συνέδρια αὐτὰ μελετήθηκαν, συζητήθηκαν πλατιά ὅλες οἱ ἀφορμῆς τῶν πολέμων. Τονίστηκε ἡ εὐθύνη τῆς γυναῖκα. Γιατὶ ἡ γυναῖκα, ἀρκεῖ νὰ ἐνδιαφερθεῖ καὶ πρὸ πάντων ἀρκεῖ νὰ πεισθεῖ ἢ ἴδια γιὰ τὴ δύναμή της, μπορεῖ πολὺ, πάρα πολὺ, νὰ συνιέλσει στὸ νάπομακρύνει τὶς ἀφορμῆς αὐτές. Οἱ μητέρες κρατοῦν στὰ χέρια τους τὴν ψυχὴ τῆς νέας γενεᾶς. Ἄς διδάξουν στὰ παιδιὰ τους πὼς ἀγάπη στὴν πατρίδα δὲ θὰ πεῖ σπαθὶ καὶ τουφέκι, δὲ θὰ πεῖ ἐξόντωση τῆς πατρίδας τῶν ἄλλων, θὰ πεῖ πρῶτ ἀπὸλα προσπάθεια νάνυψωθῆ ἢ πατρίδα ὅσα ἀνώτερο ἐπίπεδο πολιτισμοῦ, θὰ πεῖ νὰ μελετηθοῦν καὶ νὰ καλλιεργηθοῦν ὅλες οἱ ἱκανότητες ἐνὸς λαοῦ ὡς ποὺ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς μέλος ἐπίλεκτο μέσον στὴν οἰκογένειαν τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ἄς διδάξουν ἀκόμα οἱ μητέρες στὰ παιδιὰ τους πὼς στὸν κόσμον τίποτα δὲ στέκεται μονάχον του, πὼς ὅλα, ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, ὑπάρχει ἀμοιβία ἐξάρτησις, ὁ καθένας εἶναι χρήσιμος γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ ὅλοι χρειάζονται τὸν καθένα.

Στὰ συνέδρια αὐτὰ τὰ εἰρηνευτικὰ μελετήθηκε ἀκόμα πὼς πρέπει νὰ γίνῃ ἡ ἐκπαίδευσις τῆς νέας γενεᾶς. Πὼς πρέπει νὰ λείψουν ἀπὸ τὰ διδασκαλικά βιβλία ὅλες οἱ ψεύτικες πληροφορίες ποὺ δημιουργοῦν ἔθνικα μίσση. Πὼς θάπρεπε νὰ γίνῃται ἀμοιβαῖος ἔλεγχος τῶν βιβλίων αὐτῶν ἀπὸ μιὰν ἐπιτροπὴν διεθνή. Μίλησαν ἀκόμα γιὰ τὶς μειονότητες ποὺ ὑπάρχουν σὲ κάθε κράτος. Εἶπαν πὼς ἡ πίεσις τῶν μειονοτήτων εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες ἀφορμῆς τῶν πολέμων. Ξετάστηκαν ἔπειτα οἱ οικονομικῆς ἀφορμῆς καὶ οἱ ἐργατικῆς. Ἀντικρύστηκαν ὅλα τὰ ζητήματα μὲ ἀντικειμενικότητα, μὲ ψυχραιμία, χωρὶς πάθος, μὲνα μοναδικὸ ἐλατήριο, τὸν πόθον νὰ βρεθῆ τρόπος νὰ λείψει κάθε ἀφορμὴ ποὺ θὰ προκαλοῦσε ἓνα νέο πόλεμον. Ἐπειτα ἀπὸλες αὐτῆς τὶς συζητήσεις ποῖο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα; Ὅ,τι εἶναι ἀποτελέσματα τῶν συνεδρίων ὄλων. Ἀποφάσεις καὶ εὐχές. Κι ὅσοι δὲ βλέπουν τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου νὰλλάξῃ ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα συνέδριον, κουνοῦν τὸ κεφάλιν μὲ δυσπιστία. Τόσα ἔξοδα, τόση κίνηση, γιὰ μερικῆς πλατωνικῆς εὐχῆς. Ἀξίζει τὸν κόπον; Κι ὅμως ἂν παρακολουθήσωμε τὸ δρόμον ποὺ τρα-

βοῦν αὐτὲς οἱ εὐχῆς, πῶς, ἀπὸ μιᾶς δειλῆς ἔκφραση στὴν ἀρχὴ γίνονται σιγὰ σιγὰ μιὰ τεράστια κραυγὴ, πού μὲ τὸν καιρὸ θὰ γίνῃ συνειδήση σὲ κάθε ἄνθρωπο, θὰ καταλάβομε πῶς ἀρκεῖ νὰ ἀντικρύζομε κάθε πρᾶγμα ἔξω ἀπὸ τὸ στενὸ κάδρο τοῦ χρόνου, νὰ τὸ κυττάζομε ἀπὸ μιὰ προοπτικὴ ψηλότερη, νὰ παρακολουθοῦμε τὰ ρεύματα τῶν ἰδεῶν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, γιὰ νὰ πεισθοῦμε πῶς ὁ ἀσφαλῆστερος τρόπος γιὰ μιὰ μεταρρύθμιση εἶναι ἡ σιγανὴ διεύθυνση στὶς συνειδήσεις, αὐτὴ ἡ διαμόρφωση τῆς κοινῆς γνώμης πού δημιουργοῦν τὰ συνέδρια.

Ὅταν μιὰ φορὰ δεχτοῦμε αὐτὴ τὴ δύναμη, δὲ θὰ μπορέσομε ποτὲ νὰ ὑποτιμήσομε τὴ γυναίκα ὡς παρόντα εἰρηνευτικό, ἔχει δὲν ἔχει τὰ πολιτικά της δικαιώματα. Φυσικὰ μαζί μαῦτὰ θὰ ἔχει ἕνα ὄπλο παραπάνω γιὰ ἄμηση δράση. Γιατὸ οἱ ἄντρες πού ἀναγνωρίζουν τὴν ἀπόλυτὴ ἀνάγκη νὰ καταργηθεῖ ὁ πόλεμος εἶναι οἱ φανατικότεροι φεμινιστὲς σὺλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Σὲ μᾶς ἐδῶ προκαλεῖ ἀκόμη μειδιάματα ἢ ἰδέα πῶς μπορεῖ ἡ γυναίκα νὰ νακατευτεῖ σὲ ζητήματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Τί νιώθει ἀπ' αὐτὰ; Κι ὁμως ἔνας ἄγγλος διπλωμάτης, στὸ συνέδριο αὐτὸ τοῦ Λονδίνου, εἶπε, πῶς ἕνας τρόπος γιὰ νὰ προλαμβάνονται οἱ πόλεμοι θὰ ἦταν νὰ διορίζονται οἱ γυναῖκες ἀκόλουθοι στὶς πρεσβεῖες. Τὸ γυναικεῖο tact θὰ προλάβαινε μερικὲς δυσάρεστες προστριβὲς πού ἔχουν πολλὲς φορὲς ἀνυπολόγιστα ἀποτελέσματα.

* *

Κοντὰ στὴν παγκόσμια εἰρηνευτικὴ κίνηση, πού παρουσιάζουν τὰ μεγάλα διεθνῆ συνέδρια, ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη, πὺδ περιωρισμένη, πὺδ στενὴ, ὄχι ὁμως λιγώτερο σημαντικὴ. «Εἶναι πολὺ εὐκολώτερο νὰ γαπα κανένας τὸν ἄνθρωπο στοὺς ἀντίποδες παρὰ τὸ γείτονά του» λέγει κάποιος μεγάλος συγγραφέας. Αὐτὸ εἶναι μιὰ τρανὴ ἀλήθεια. Μιὰ προσπάθεια εἰρηνευτικῆς ἀνάμεσα σὲ γειτονικά κράτη δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐμπνεύσει πολὺ περισσότερη ἐμπιστοσύνη. Ἀρκεῖ νὰ εἶναι εἰλικρινῆς. Μιὰ τέτια προσπάθεια παρουσιάζει ἡ Μικρὴ Ἀντάντ τῶν γυναικῶν. Ἐνας κοινὸς πόθος γιὰ νὰπομακρύνομε ἀπὸ τὶς βασιανισμένες βαλκανικὲς χῶρες τὴ φρίκη ἐνὸς μελλοντικοῦ πολέμου ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἐνωθοῦν οἱ φεμινιστικὲς ὀργανώσεις τῶν χωρῶν αὐτῶν κάτω ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ εἰρητισμοῦ. Καὶ φέτος συγκεντρωθήκαμε στὸ β' συνέδριο πού ἔγινε αὐτὴ τὴ φορὰ στὸ Βελιγραδί. Τί κατορθώσαμε ὡς τώρα; Οἱ σκεπτικιστὲς θὰ χαμογελάσουν πάλι. Μὰ κι ἐμεῖς θὰ τοὺς ποῖμε: τίποτα φαινομενικά. Ἀκόμα δὲν κατορθώσαμε νὰ περιλάβομε ὅλες τὶς χῶρες πού βρισκονται στὰ Βαλκάνια. Λείπει ἡ Βουλγαρία, λείπει ἡ Ἀλβανία. Κι ὁμως κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια συντελέστηκε κατὶ ἀπόλυτα σημαντικό. Ἀνάψαμε μιὰ ζεστασιὰ ἀναμεταξύ μας. Εἶναι ἀδύνατο πιά νὰ μᾶς εἶναι ἀδιάφορες οἱ Ρουμάνες καὶ οἱ Σέρβες, πού μᾶς δέχτηκαν σάν ἀδερφές, πού μᾶς ἄνοιξαν τὴν καρδιά τους καὶ τὰ σπίτια τους. Εἶναι ἀδύνατο νὰ τοὺς εἴμαστε ἐμεῖς ἀδιάφορες πού δουλέψαμε μαζί τους τόσες ὥρες σὲ στενὴ, εἰλικρινῆ συνεργασία γιὰ ἕνα κοινὸ ἰδανικό. Ἐγινε ἡ πρώτη μύηση. Τάλλα θάρθουν μὲ τὸν καιρὸ. Ποιὰ ἦταν ἡ φτερινὴ μας συνεργασία ὅσο γιὰ τὸ εἰρηνευτικό; μας πρόγραμμα; Οἱ φρουσινῆς γενικῆς εὐχῆς, ἀκαθόριστες στὶς λεπτομέρειες, πήραν στὸ συνέδριο τοῦ Βελιγραδιοῦ μιὰν οὐσιαστικώτερη μορφή. Στὴν ἀλησιμόνητὴ ἐκείνη πολιτικὴ συνεδρίαση, ὅπου μιλήσαμε κάθε μιὰ μας μὲ τὴ σειρά γιὰ τὶς ἐθνικὲς μας ἀνησυχίες, γιὰ τὶς προστριβὲς μὲ τοὺς γείτονές μας, εἴπαμε μὲ εἰλικρίνεια ποιὰ εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη στὸν τόπο μας σχετικὰ μὲ τὶς ἄλλες χῶρες τῆς Μικρῆς Ἀντάντ τῶν Γυναικῶν. «Κι ἐμεῖς οἱ γυναῖκες ἔξερομε τόσο καλὰ τὴν κοινὴ γνώμη! Ὁμολογῶ πῶς συγκινήθηκα βαθύτατα ὅταν ἔμαθα πῶς ἡ Τσεχοσλοβακία αἰσθάνεται ξεχωριστὴ συμπάθεια

στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τότε πού ἔγινε Δημοκρατία, κι ὅταν ἡ ἀντιπρόσωπος τῆς Πολωνίας ἀνάφερε μὲ θαυμασμό τὸν τρόπο τὸν πολιτισμένο καὶ εἰρηνικὸ μὲ τὸν ὁποῖο ἀλλάξαμε τὸ πολίτευμά μας. Ἡ συμπάθεια πού προκάλεσε ἡ σημερινὴ κρίσιμη θέση τῶν Ἑλλήνων τῆς Πόλης, τὸ περίφημο ζήτημα τῶν «*établis*», ἦταν βαθιὰ καὶ γενικὴ. Ὅλες οἱ ἀντιπροσωπεῖες μᾶς ἐβεβαίωσαν πῶς ἐνίωσαν τόσο πολὺ τὸ δίκιο μας πού θὰ τὸ κηρύξουν παντοῦ ὅπου μποροῦν, θὰ διαφοτίζουν τὴν κοινὴ γνώμη στὸν τόπο τους καὶ θὰ βοηθήσουν μὲ κάθε τρόπο μιὰν ὑπόθεση πού ξεφεύγει ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ὅρια καὶ καταντᾷ ζήτημα ἀνθρωπισμοῦ.

Ἐπειτα κάναμε σχέδια ὠραῖα καὶ τολμηρά. Μιλήσαμε ἐμεῖς οἱ Ἑλληνίδες γιὰ τὴ βαλκανικὴ ὁμοσπονδία, γιὰ εὐγενικὰ ὄνειρα συνεργασίας ἐθνικῆς. Βάλαμε τὸ δάχτυλό μας στὸ ὀδυνηρότερο σημεῖο, ὅπου ὅλοι μας ἔχομε ἀνοιχτὲς πληγές, τὶς μειονότητες. Κι ἀποφασίσαμε γιὰ τὸ ἐρχόμενο συνέδριο νὰ τὸ κάνομε κύριο μέλημά μας, νὰ τὸ ἐξετάσομε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ ἀντικειμενικότητα τὸ ζήτημα αὐτὸ πού κρύβει κάτω ἀπὸ τὴ στάχτη σπίνθες πού μποροῦν νὰ νάψουν μεγάλες πυρκαϊές. Ἀντικρύσαμε κι ἕνα ἄλλο πρόβλημα πού μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ σπουδαῖες περιπλοκές. Τὸ ἐργατικό. Σ' ἐποχὲς πού λείπουν ἐργατικὰ χέρια σέναν τόπο, τὰ ζητεῖ ὁ τόπος αὐτὸς ἀπ' ἄλλου. Καὶ τὰ βρῖσκει εὐκόλα σὲ χῶρες ὅπου πλεονάζουν καὶ εἶναι φτηνὴ ἢ δουλειά. Μὲ τὸν καιρὸ ἀλλάζουν καὶ πράγματα. Ἡ ζωὴ ἀκριβαίνει. Οἱ δουλειῆς εἶναι λιγοστὲς. Περισεύουν τὰ ἐργατικὰ χέρια. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας παρουσιάζεται μὲ τὴν ἀπαισιώτερη μορφή του. Τὸ κράτος εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ πληρώνει ἐπιδόματα στοὺς ἀνέργους. Γιὰ νὰ γλυτώσει ἀναγκάζεται νὰ διώξει τοὺς ξένους ἐργάτες. Τί θὰ γίνῃ; Νὰ ἀμέσως μιὰ ἀφορμὴ δυσαρέσκειας καὶ προστριβῆς.

Φυσικὰ τέτια προβλήματα δὲ λύνονται ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη. Καὶ φυσικὰ προσπαθοῦν νὰ τὰ συγκεντρώσουν στὸ μοναδικὸ σημεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐλπίζουν πῶς θὰ βροῦν τὴ λύση τους, στὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν. Εὐτυχῶς ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια πού ἦταν προβληματικὴ καὶ ἡ ὑπαρξὴ τῆς ἀκόμα, μπῆκε τέλος πάντων φέτος ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν σ' ἕνα πραχτικώτερο δρόμο. Κι ἀρχίζουν πάλι νὰ ζωντανεύουν μισόσβυστες ἐλπίδες, καὶ νὰ βλέπομε, ἂς εἶναι καὶ σ' ἕνα πολὺ μακρονὸ μέλλον, νὰ γίνῃται πραγματικότητα τὸ ὄνειρο τῆς παγκόσμιας εἰρήνης.

Ἀνάμεσα στὶς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου μπῆκαν κι οἱ ἀκόλουθες σχετικὰ μὲ τὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν:

«Ἀποβλέποντας στὴ γενικὴ καὶ μόνιμη εἰρήνη, τὸ συνέδριο ἀποφασίζει νὰ λάβῃ μέρος σὲ κάθε ἐνέργεια γιὰ τὴ γενικὴ εἰρήνη καὶ ἀποδέχεται μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς 5ης Συνελεύσεως τῆς Κ.τ.Ε. στὴ Γενεύη, πού προβλέπουν γιὰ τὴ λύση τῶν διεθνῶν διαφορῶν μὲ διαιτησία καὶ ἐπιδιοκίμαζει τὶς προσπάθειες, πού ἔγιναν γιὰ νὰ περιοριστοῦν οἱ ἐξοπλισμοὶ καὶ νὰ ἐξασφαλιζονται τὰ ἔθνη».

Ὅσο γιὰ τὶς δυσαρέσκεις πού ὑπάρχουν σὲ μερικὲς ἀπὸ τὶς χῶρες τῆς Μ.Α.Γ. ὑποσχέθηκαμε ὅλες μας πῶς θὰ προσπαθήσομε νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ νὰ τὶς ἐξομαλύνομε ὅσο μᾶς εἶναι δυνατό. Καὶ θὰ τὸ κάνομε μὲ εἰλικρίνεια καὶ μ' ἐνδιαφέρον ἂν θέλομε νὰ φανεῖ ἡ ὀργάνωσή μας πῶς ἔχει κάποιον προορισμό.

* *

Καὶ τώρα θὰ ἤθελα νὰ πῶ μερικὲς προσωπικὲς μου ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ὀργάνωση τῆς Μ.Α.Γ. Ὅταν συγκροτήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Ρώμη εἴχαμε βάσει μπροστά μας ἕνα πρόγραμμα γενικό, φεμινιστικό καὶ εἰρηνευτικό, ὅπου εἴμαστε ὅλες ἀόλυτα σύμφωνες. Ἀντιπροσωπεύονταν ἀπὸ κάθε τόπο ἕνα γυναικεῖο σωματεῖο, τὸ ἰδρυτικό, μονάχα ἡ Τσε-

χοσλοβακία βρέθηκε να ἔχη δυὸ ἰδρυτικά σωματεῖα. Ἔτσι προχωρήσαμε ὅλες μαζί τὸν πρῶτο χρόνο σὲνα μεγάλο πλατὺ δρόμο, πὸν εἴμαστε σίγουρες πὸς μᾶς ὠδηγοῦσε στὸ ποθούμενο τελικὸ σημεῖο, τὴ χειραφέτηση τῆς γυναίκα; στὶς βαλκανικὲς χώρες καὶ τὴ μόνιμη εἰρήνη. Ξαφνικά, ὅταν φτάσαμε μὲ τὴ συζήτηση σὲ μερικὲς λεπτομέρειες εἶδαμε πὸς ὁ δρόμος χωρίστηκε σὲ δύο. Καὶ οἱ μισοὶ πιστεύαμε πὸς ἕνας εἶναι ὁ σωστός, καὶ οἱ ἄλλοι μισοὶ πὸς ἦταν ὁ ἄλλος. Κι ἐντελῶς φυσικά, σύμφωνα μὲ τὴν πίστη τῆς καθεμιασμένης, καὶ ὅπως διόλου ἄσχετα μὲ τὴν ἐθνικότητά της, χωριστήκαμε σὲ δυὸ ομάδες. Στὴν ἀρχὴ φανταστήκαμε πὸς αὐτὸ θὰ ζημίωνε τὸν ἀγῶνα. Ἴσως μάλιστα νὰ πιστεύουν μερικὲς πὸς θάπρεπε νὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλο ὁμοιογενῆ στοιχεῖα προοδευτικά γιὰ νὰ τραβήξουμε μπροστὰ πρὸς γρήγορα. Ἡ δική μου γνώμη εἶναι πὸς ἴσια ἴσια αὐτὸς ὁ χωρισμὸς ἀπάνω σὲ ἰδεολογικὲς βάσεις, πὸν εἶναι ὅπως διόλου ἄσχετες μὲ τὶς ἐθνικὲς μονάδες, εἶναι ἴσως τὸ πρὸ βοήθητικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν εἰρηνευτικὴν μᾶς κίνηση. Γιατί παρατηρήθηκε πὸς ὑπάρχει μιὰ ἔλλη ἀνώτερη ἀκόμα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν, ἀνάμεσα σὲ ὅσες ἔχουν ὅμοια ἰδεολογία καὶ ὑπάρχει ἀνυπολόγιστη ἀπόσταση ἀνάμεσα σὲ ἀντιπροσώπους τῆς ἴδιας ἐθνικότητος ὅταν ἡ ἰδεολογία του; εἶναι διαφορετικὴ. Αὐτὸς εἶναι ἕνας τρόπος ἀσφαλέστατος γιὰ νὰ μὴ βληθοῦν τὰ ἐθνικὰ μίση, πὸν γιὰ τὴν ὥρα εἶναι τὰ πρὸ ἐπικίνδυνα.

Ἡ ἐκθεση τῆς γυναικείας ἐργασίας πὸν ὀργανώθηκε τὸν ἴδιο καιρὸ μὲ τὸ συνέδριο πρέπει νὰ λογαριαστεῖ σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ πρὸ σίγουρα μέσα γιὰ νὰ συνδέσουμε τὶς χώρες μας, μὲ τὸ νὰ γνωρίσουμε τὴν ψυχὴ καὶ τὸ χαρακτῆρα καθεμιάς ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φανερώματα τῆς τέχνης της. Τὸ Ἑλληνικὸ τμήμα, ὅσο καὶ ἂν ἦταν μικρὸ καὶ περιορισμένο καὶ γιατί μᾶς ἔλειψε ὁ καιρὸς γιὰ νὰ συγκεντρώσωμε περισσότερα ἐκθέματα, ἐπειδὴ πολὺ ἀργὰ εἰδοποιηθήκαμε γιὰ τὴν ἐκθεση, καὶ γιατί δὲν ἔδειξαν ὅλα τὰ γυναικεῖα ἐργαστήρια τὴν ἴδια προθυμία γιὰ νὰ στείλουν ἔργα, μολταταῦτα χάρις στὸ ζῆλο

καὶ στὸ γοῦστο τῆς Δίδας Κ Μιτσιτάκη, θαυμάστηκε γενικὰ καὶ ἦρθε πρῶτο ἀπὸ ὅλα στὸ ποσὸ τῶν εἰσπραξέων ἀπὸ τὴν πούληση τῶν ἀντικειμένων. Τέτοιες νίκες ἀναίμακτες τίς δέχεται καὶ θὰ τίς ἐπιζητῇ ὁ δικὸς μας ἀνθρωπιστικὸς ἐθνισμὸς, νίκες πὸν ἀνυψώνουν ὅλο μαζί τὸ ἐπίπεδο τῆς ἀνθρώπινης διανοητικότητας.

* *

Πρέπει νὰ τὸ δηλολογήσωμε, κύριοι καὶ κυρίες. Καταπιαστήκαμε ἕνα ἔργο βαρὺ καὶ δύσκολο. Ἔχομε πληρέστατη συνείδηση τῶν ἐμποδίων πὸν ἔχομε νὰ ὑπερνικήσωμε. Τὴν πρόκληση, τὴ συνήθεια, τὴν ἐθνικιστικὴν εὐθιξία. Δὲν μᾶς πειράζει. Θὰ δουλέψωμε. Ξέρομε τί ὑπηρεσίες μπορούμε νὰ προσφέρωμε στὸν τόπο μας. Θὰ τοῦ τίς προσφέρωμε θέλουν δὲ θέλουν νὰ τίς δεχτοῦν οἱ ἄντρες πὸν εἶναι σήμερα οἱ κυρίαχοι καὶ οἱ κυβερνήτες. «Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι τιμᾶριο κανεὸς» εἶπαν οἱ πρόδρομοι τῆς σημερινῆς δημοκρατίας, πολὺ λιγώτερο εἶναι τιμᾶριο μιᾶς ομάδας ἢ ἐνὸς φύλου. Ἡ Ἑλλάδα δὲν ἀνήκει μονάχα στοὺς Ἕλληνες. Ἀνήκει καὶ στὶς Ἑλληνίδες. Θίπαιτῆσωμε νὰ μᾶς δοθεῖ τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ὑπηρετήσωμε σὲ καιρὸ εἰρήνης ὅπως τὴν ὑπηρετήσαμε σὲ καιροὺς πολέμου. Ἔχομε τὸ δικαίωμα ἡμεῖς οἱ γυναῖκες νὰ θέλωμε τὴν Ἑλλάδα ἡρεμῆ, πολιτισμένη, σὲ φιλικὲς σχέσεις μὲ τοὺς γύρω της λαοὺς, ἐργατικὴ, τιμημένη. Ἔχομε δικαίωμα νὰ χτίσωμε καὶ μεις μαζί μὲ ὅσους ἄντρες τὸ σπίτι ὅπου θὰ ζήσουν τὰ παιδιὰ μας. Τὰ χέρια μας βαστοῦν. Τὸ ξέρετε, γιατί σήκωσαν μαζί μὲ ὅσους τὰ βάρη τῆς μεγάλης συμφορᾶς. Κι ἀφοῦ τὸ ξέρετε θάχετε τὸ θάρρος ἑσεῖς Ἕλληνες ἀνθρωπιστές, Ἕλληνες πατριῶτες, νὰ στερεώσετε ἀπὸ τὴν πατρίδα μας αὐτὰ τὰ ἐργατικὰ χέρια; Καὶ θὰ ἀρνηθῆτε νὰ δώσετε στὴν Ἑλληνίδα τὸ ἰσχυρότερο ὄπλο, γιὰ νὰ γωνιστεῖ μαζί σας γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνύψωση τῆς Πατρίδας μας, τὴν πολιτικὴν της χειραφέτηση;